

Fryčer, Jaroslav

Sedmdesát let profesora Otakara Nováka

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1975, vol. 24, iss. D22, pp. 241-242

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108192>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ladic naší obrozenské a pozdější vědy, ježů představitelé se nespokojovali dosažením významných vědeckých výsledků, ale dbali na jejich zpřístupnění a praktické uplatnění. Mnoho úsilí věnoval Karel Krejčí činnosti spolkové (Slovanský výbor, Společnost pro kulturní styky s Polskem atd.) a redakční (především ve Slavii, Slovesné vědě. České literaturě a dalších časopisech).

Téměř půl století účastní se profesor Krejčí všech významnějších slavistických, hlavně polonistických akcí, při nichž bývá často jejich spiritus movens. Rozsáhlá je Krejčího součinnost se slovenskými slavisty a literárními vědci. Vedle profesorů Máchala, Weingarta, Pražáka, Murka, Szyjkovského, Horáka, Wollmana, Havráňka, Horálka a Dolanského náleží mezi čelné představitele naší slavistické vědy, kteří kolem Slovanského ústavu a později Československé akademie věd vytvořili uznávané ohnisko slavistického bádání, které úzce spolupracuje se slavistickou vědou sovětskou, polskou, jugoslávskou, bulharskou a slavistickými centry na celém světě. Karel Krejčí podstatnou měrou přispěl k jeho rozvoji a významu; zastupoval československou slavistiku na mezinárodních slavistických kongresech a na různých konferencích, kde získal mnoho poct, a stal se členem zahraničních vědeckých společností.

Jarmil Pelikán

SEDMDESÁT LET PROFESORA OTAKARA NOVÁKA

28. prosince 1975 se dožil sedmdesáti let jeden z nejvýznamnějších představitelů české poválečné romanistiky, profesor dějin francouzské literatury na filozofické fakultě UJEP v Brně PhDr. Otakar Novák, CSc. S jeho jménem je spjata nejen brněnská romanistika, na jejíž obnovení po dlouhé odmlce způsobené druhou světovou válkou se podstatnou měrou podílel a jejíž poválečný rozvoj spoluurčoval svou vědeckou, pedagogickou a lidskou autoritou, ale i celá česká romanistika, již svými pracemi významně obohatil a již pomáhal metodologickou a tematickou objektivností svého díla stejně jako jeho vysokou fundovaností a erudiicí dobývat mezinárodního uznání.

Otakar Novák se narodil 28. prosince 1905 ve Vidni. Vysokoškolská studia absolvoval na brněnské filozofické fakultě (obory francouzština — čeština; mezi jeho učitelé byli Arne Novák a P. M. Haškovec). Jako středoškolský profesor pak vyučoval až do roku 1946 na reálkách a gymnaziích v Rakovníku, v Berehově a v Praze. Od tohoto roku působil jako asistent a po roce 1947 jako soukromý docent na Univerzitě Karlově v Praze. Současně byl pověřen vedením přednášek a cvičení z francouzské literatury na brněnské filozofické fakultě, kam byl definitivně převeden v roce 1952. Zde byl o rok později jmenován státním docentem a v roce 1964 řádným profesorem dějin francouzské literatury.

V prvé etapě své odborné činnosti — od roku 1929, kdy začal publikovat studie, články a recenze v ČMF, Lumíru, Lidových novinách atd. — rozděloval Otakar Novák svou pozornost mezi českou a francouzskou literaturu, při čemž alespoň v počátcích rozšiřoval svůj pohled na literaturu italskou. Tato orientace umožnila prof. Novákovi věnovat se nejen tématům čistě bohemistickým (práce o Jaroslavu Vrchlickém) nebo romanistickým (série článků o Anatolu Franceovi), ale i problematice komparatistické (Jaroslav Vrchlický o Anatolu Franceovi, ČMF 1938 a Itálie a české písemnictví — ve sborníku *Strážce tradic*, 1940). Ostatně i později prof. Novák studoval zejména ohlasy francouzské literatury u nás a podněcoval tím zájem o tuto aktuální i vědnou tematiku u svých spolupracovníků a žáků (např. obsáhle studie Corneille en Bohême v *Études romanes de Brno* 1966 a F. X. Šalda devant certains aspects de la littérature française, tamtéž v roce 1969).

Postupně se však prof. Novák orientoval téměř výlučně na oblast francouzskou a dá se říci, že od svého habilitačního spisu *Renanova theorie stylu* (knižně Praha 1946) se věnuje převážně francouzské literatuře. V jeho bibliografii, která zahrnuje 4 knižní publikace, na 40 odborných studií, několik desítek předmluv a doslovů a přes sto recenzí, zpráv a poznámek, najdeme příspěvky o autorech z nejrůznějších období vývoje francouzského písemnictví (Rabelais, La Bruyère, Lesage, Corneille, Montesquieu, Musset, Maupassant, Rolland, Aragon a další) i studie problémové, např. o literárním baroku, o kritickém realismu nebo o metodologických problémech nové francouzské kritiky. Tato širě záběru a rozsáhlé přípravné práce, které pro své články prováděl, umožnily Otakaru Novákovi koncipovat dílo v české romanistice ojedinělé, dílo, které je shrnutím jeho téměř třicetiletého vysokoškolského pedagogického a vědeckého působení: francouzsky

psané dějiny francouzské literatury. Vyšly nejprve ve čtyřech svazcích jako vysokoškolské skriptum, první díl, *La Littérature française des origines à la fin du XVIIIe siècle*, pak knižně v roce 1973 ve Spisech brněnské filozofické fakulty.

Pročítáme-li práce prof. Nováka, není nesnadné stanovit základní rysy jeho literárně-vědné metody. Je to vedle samozřejmě vysoké vědecké akribie především pojetí literatury jako živého organismu neustále se vyvíjejícího a proměňujícího se, jehož interpretace, hodnocení a historického zařazení se můžeme dobrat jenom studiem celého kulturního, sociálního a historického kontextu, v němž vzniká, a citlivým rozбором jazyka a uměleckých postupů, jež mají kritika a historika také přivést k tomu základnímu, co by měl mít neustále na zřeteli, totiž k lidskému a uměleckému sdělení obsaženému v literárním textu. Je třeba ovšem připomenout, že pracovní metoda prof. Nováka nikdy nebyla strnulá a neměnná a že sledování nejnovějších kritických proudů a jejich hodnocení patří k dalším charakteristickým znakům jubilantovy badatelské činnosti.

Ani ve stručném nárysu aktivity prof. Nováka nesmí přirozeně chybět zmínka o jeho bohatém pedagogickém působení při výchově generací středoškolských profesorů francouzštiny a mladých vědeckým pracovníků, o jeho redakční činnosti (sborník *Études romanes de Brno*, *Slovník spisovatelů — Francie, Švýcarsko, Belgie, Lucembursko*), o jeho rozmanité přednáškové a populárně vědecké práci nebo o jeho práci organizační (předseda Kruhu moderních filologů, člen různých vědeckých komisí atd.).

Již po tři desetiletí formuje prof. Otakar Novák vědecký a pedagogický charakter brněnské romanistiky. Na své žáky a spolupracovníky působil vždy neobyčejně podnětně svou pracovní kázní, přesností, náročností i svým pochopením pro osobní problémy každého jednotlivce. Prof. Novák se svou prací vždy podílel na zvyšování úrovně i mezinárodního prestiže české romanistiky v oblasti literární vědy, historie a kritiky. Již od počátku padesátých let důsledně hájil a prosazoval myšlenku, že má-li česká romanistika dosáhnout uspokojivé úrovně, pak nesmí ztratit kontakty s románským světem ani s rychle se rozvíjejícími románskými studii v socialistických zemích a musí neustále své výsledky konfrontovat s pracemi vznikajícími mimo Československo. Praktickým důsledkem těchto snah bylo, že prof. Novák jako jeden z prvních u nás po roce 1945 publikoval své odborné práce ve francouzštině a vedl i své spolupracovníky a žáky k tomu, aby zveřejňovali výsledky svých studií v cizích jazycích, což je dnes u nás praxe obecně přijímaná.

Zásluhy prof. Nováka o rozvoj české poválečné romanistiky jsou již nyní nesporné. Ovšem jeho dílo ještě zdaleka není uzavřeno. Sedmdesátka zastihla jubilanta uprostřed intenzivní práce. Můžeme si jen přát, aby jeho studie, obětavé vedení mladších vědeckých pracovníků i jeho organizační činnost vedoucího pracovníka nebo člena řady vědeckých institucí a komisí ještě dlouho spoluvytvářely profil brněnské i celé československé západní filologie.

Jaroslav Fryčer

ODEŠEL OLDŘICH KRÁLÍK

V září r. 1975 opustil ve věku 68 let řady předních znalců našeho písemnictví literární historik a kritik dr. Oldřich Králík, DrSc., profesor filozofické fakulty Palackého univerzity v Olomouci.

O. Králík pocházel z Kroměříže, vystudoval latinu a češtinu na brněnské univerzitě a po desetiletém působení na středních školách se v Brně habilitoval.

Literárněvědné bádání prof. Králíka zahrnovalo celou šíři českého písemnictví; je uloženo do více nežli dvaceti knih a několika stovek článků a studií. Významnou složkou Králíkova vědeckého zájmu byla snaha osvětlit tvůrčí proces a genezi díla jednotlivých spisovatelů a dále úsilí stanovit detailním textologickým rozбором autentický autorský text jakožto základ pro veškeré další bádání. Dokladem tohoto soustředění jsou práce o O. Březinovi, P. Bezručovi, I. Olbrachtovi, V. Vančurovi a zejména o K. H. Máchovi (kniha *Demystifikovat Máchu — 1969*).

Další oblastí, jíž se O. Králík soustavně věnoval, byla kultura raného středověku. Zde se dopracoval pečlivým srovnáním pramenů a kritickým přístupem k dosavadním koncepcím řady nových, radikálních, nannoze velmi diskusních závěrů, které pak se živým ohlasem sledovala také neobdobná veřejnost — např. v publikacích *K počátkům literatury*